

BOSHLANG'ICH SINFLARDA MASALALAR YECHISHNING ASOSIY BOSQICHLARI VA MANTIQUIY FIKRLASHNI SHAKILLANTIRISH

Xolmominova Oyjamol

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Pedagogika fakulteti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi
3- bosqich 7BT 23-guruh talabasi
oyjamolxolmominova4@gmail.com
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17346321>

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf matematika ta'limida masalalar yechish jarayonining asosiy bosqichlari, o'quvchilarda mantiqiy fikrlashni shakllantirish metodlari va bosqichma-bosqich o'qitish tizimining samaradorligi ilmiy-nazariy asosda tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda o'qituvchi faoliyatining o'rni, mantiqiy fikrlashni shakllantirishga xizmat qiluvchi mashqlar va interfaol metodlardan foydalanish imkoniyatlari yoritilgan. Maqola zamonaviy ta'lim texnologiyalari asosida boshlang'ich ta'limda matematik tafakkurni rivojlantirishga qaratilgan ilmiy yondashuvni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, masala yechish, mantiqiy fikrlash, tafakkur, didaktik metod, interfaol o'qitish, o'quv faoliyati, ijodiy fikrlash.

Аннотация: В статье анализируются основные этапы процесса решения задач в обучении математике в начальной школе, методы развития логического мышления учащихся и эффективность поэтапной системы обучения на научно-теоретической основе. Также рассматривается роль учителя в развитии практических навыков учащихся, возможности использования упражнений и интерактивных методов для развития логического мышления. В статье представлен научный подход, направленный на развитие математического мышления в начальной школе на основе современных образовательных технологий.

Ключевые слова: начальное образование, решение задач, логическое мышление, мышление, дидактический метод, интерактивное обучение, учебная деятельность, творческое мышление.

Abstract: This article analyzes the main stages of the problem-solving process in primary school mathematics education, methods for developing logical thinking in students, and the effectiveness of the step-by-step teaching system on a scientific and theoretical basis. It also discusses the role of the teacher in developing students' practical skills, the possibilities of using exercises and interactive methods to develop logical thinking. The article includes a scientific approach aimed at developing mathematical thinking in primary school education based on modern educational technologies.

Keywords: primary school education, problem solving, logical thinking, thinking, didactic method, interactive teaching, educational activity, creative thinking.

Boshlang'ich sinf matematikasi o'quvchilarning tafakkurini, mantiqiy fikrlash qobiliyatini, tahlil va xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim bosqich hisoblanadi. Ayniqsa, masalalar yechish jarayoni nafaqat matematik bilimlarni mustahkamlash, balki o'quvchining mustaqil fikrlash, sabab-oqibat bog'lanishlarini anglash, ijodiy yondashuvni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bois, boshlang'ich ta'lim tizimida masalalar yechishga o'rgatish o'qitishning markaziy bo'g'inlaridan biridir. Masala — bu real

hayotiy holatning matematik ifodasi bo'lib, uni yechish jarayonida o'quvchi o'z tafakkurini qo'llaydi, mavjud bilimlarini tahlil qiladi va yangi xulosalar chiqaradi. Masalalarni to'g'ri yechish o'quvchidan nafaqat hisob-kitoblarni bilishni, balki masalaning shartini anglash, yechim yo'lini aniqlash va nazorat qilish kabi mantiqiy bosqichlarni talab etadi.

Masalani yechishning asosiy bosqichlari quyidagilardan iborat:

1.Masala shartini tahlil qilish – bu bosqichda o'quvchi masaladagi ma'lumotlarni to'liq o'qib, nimalar ma'lum, nimalar noma'lumligini aniqlaydi.

2.Reja tuzish – masalani yechish yo'lini topish uchun mantiqiy ketma-ketlik belgilanadi.

3.Yechimni bajarish – o'quvchi reja asosida amaliy hisob-kitob ishlarini bajaradi.

4.Natijani tekshirish – yechim to'g'riligini baholash va mantiqan asoslash bosqichi.

Bu bosqichlarning har biri o'quvchining mantiqiy fikrlash qobiliyatini bosqichma-bosqich rivojlantiradi. Ayniqsa, o'qituvchi masala shartini tahlil qilish jarayonida o'quvchilarni muhokamaga jalb etishi, savol-javob asosida ularning tahliliy fikrlashini rag'batlantirishi lozim. Masalan, "Nima ma'lum?", "Nimani topish kerak?", "Bu ma'lumotlar o'zaro qanday bog'langan?" kabi savollar o'quvchini mantiqiy izlanishga undaydi.

Boshlang'ich sinfda masalalar yechish orqali mantiqiy fikrlashni shakllantirishning muhim sharti — **faol o'quv metodlarini** qo'llashdir. "Aqliy hujum", "Zanjirli fikrlash", "Tushunchalar xaritasi", "Qiziqarli masalalar" kabi interfaol usullar o'quvchini fikrlashga, tahlil qilishga, muammoni hal etishning bir necha yo'lini topishga o'rgatadi. Bu jarayonda o'qituvchi rahbar, yo'naltiruvchi va motivatsiya beruvchi rolni bajaradi.

Bundan tashqari, masala yechish jarayonida o'quvchilarning **nutq madaniyati** ham shakllanadi. Masala shartini og'zaki tahlil qilish, yechim jarayonini izohlash, natijani asoslab berish o'quvchining mantiqiy va izchil nutqini rivojlantiradi. Shu bois, har bir masala ustida ishlash jarayonida o'qituvchi o'quvchining fikrni mantiqan to'g'ri ifodalashiga e'tibor qaratishi zarur.

Hozirgi kunda kompetensiyaviy yondashuv asosidagi ta'limda mantiqiy fikrlashni shakllantirish o'quvchining tayanch kompetensiyalaridan biri sifatida qaraladi. Shu nuqtayi nazardan, boshlang'ich sinflarda masalalar yechish faqat matematik ko'nikmani emas, balki **muammoni hal qilish, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni** ham rivojlantiradi.

Xulosa

Masalalar yechish jarayoni o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini shakllantirishning asosiy vositasi bo'lib, o'qituvchi bu jarayonda metodik jihatdan to'g'ri yo'l tutsa, natija samarali bo'ladi. O'quvchilarga masala shartini tahlil qilish, reja tuzish, yechimni asoslash va natijani tekshirish bosqichlarini ongli ravishda bajarishga o'rgatish orqali ularning fikrlash madaniyati va intellektual salohiyati rivojlanadi. Shu bois boshlang'ich ta'limda masalalar yechishga o'rgatish — mantiqiy fikrlashni shakllantirishning eng muhim poydevoridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Hasanboeva O.U., Tolipova J.R. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
2. Mavlonova R.A., Xoliqova D. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. – Toshkent: TDPU, 2021.
3. Zunnunov A. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.

4. Vygotsky L.S. Thought and Language. – Cambridge: MIT Press, 1986.
5. Polya G. How to Solve It. – Princeton University Press, 1973.
6. Dewey J. Logic: The Theory of Inquiry. – New York: Henry Holt, 1938